

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

06-01-176S

СИЛАБУС	Спецкурс за вибором: Управління витратами	
SYLLABUS	Optional Special Course: Cost Management	
Шифр за ОП	ППс 53	
Code in Degree Programme		
Освітній рівень	Магістерський (другий)	
Level of Education	Master's (second)	
Галузь знань	07	Управління та адміністрування
Field of Knowledge		Management and Administration
Спеціальність	076	Підприємництво та торгівля
Field of Study		Business and Trade
Освітня програма	Економіка підприємства	
Degree Programme	Enterprise Economics	

Силабус навчальної дисципліни «Спецкурс за вибором: Управління витратами» для здобувачів вищої освіти другого освітнього рівня «магістр», які навчаються за освітньо-професійною програмою *Економіка підприємства*, за спеціальністю 076 Підприємництво та торгівля. Рівне. НУВГП. 2024. 11 стор.

ОПП на сайті університету: <https://ep3.nuwm.edu.ua/26518/>

Розробник силабусу: *Стахів Ольга Андріївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу*

Силабус схвалений на засіданні кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу
Протокол №9 від “07” лютого 2024 року

Завідувач кафедри:
Кушнір Н.Б., к.е.н., професор

Керівник освітньої програми:
Кузнєцова Т.В., к.е.н., професор

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ
Протокол № 11 від “27” березня 2024 року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ:
Ковшун Н.Е., д.е.н., професор.

Попередня версія силабусу 06-01-071S

**ПРОГРАМА освітнього компоненту
«Спецкурс за вибором: Управління витратами»**

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Ступінь вищої освіти	<i>магістр</i>
Освітня програма	<i>Економіка підприємства</i>
Спеціальність	<i>076 Підприємництво та торгівля</i>
Рік навчання, семестр	<i>1-й рік</i>
Кількість кредитів	<i>3</i>
Лекції:	<i>16/2 годин</i>
Практичні заняття:	<i>14/4 годин</i>
Самостійна робота:	<i>60/84 годин</i>
Курсова робота:	<i>ні</i>
Форма навчання	<i>денна/заочна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>залік</i>
Мова викладання	<i>українська</i>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО РОЗРОБНИКА

Лектор	<i>Стахів Ольга Андріївна, к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу</i>
	

Вікіситет	<i>URL: http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php</i>
ORCID	<i>https://orcid.org/0000-0002-4407-5085</i>
Як комунікувати	<i>o.a.stakhiv@nuwm.edu.ua</i>

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Мета та завдання

Навчальна дисципліна "Спецкурс за вибором: Управління витратами" вивчає процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями та носіями за постійного контролю рівня витрачання ресурсів і стимулювання економії.

Метою дисципліни – набуття знань про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня, умінь і навичок застосування методів та інструментарію для обґрунтування економічно ефективних управлінських рішень.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Спецкурс за вибором: Управління витратами» є набуття студентами теоретичних знань про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень; засвоєння методики визначення ефективності витрат; розуміння ведення розрахунково-облікових операцій і перевірки господарських показників; вірне застосування даних про витрати для розробки рішень на перспективу, регулювання та контролювання витрат, планування реального рівня прибутку

Посилання на розміщення освітнього компонента на навчальній платформі Moodle, на платформі освітніх програм та їхніх освітніх компонентів

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=4971>

Передумови вивчення

(місце освітнього компонента в структурно-логічній схемі)

Передумови вивчення передують дисципліни бакалаврського (першого) рівня освіти та забезпечують такі навчальні дисципліни: «Економічна діагностика», «Стратегічне управління підприємством».

Компетентності

Загальні

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

Спеціальні:

СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.

СК 2. Здатність проводити оцінювання продукції, товарів і послуг в підприємницькій, торговельній та/або біржовій діяльності

СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності

СК 11. Здатність і готовність здійснювати, в межах своєї професійної діяльності в обсязі посадових обов'язків, контроль здійснення певних економічних процесів та їх відповідності щодо місії, загальної стратегії та тактики управління підприємством.

СК 12. Здатність і готовність розробляти системи заходів для забезпечення належного рівня комерційної, маркетингової, економічної та технологічної діяльності господарюючих суб'єктів та контролюючих органів.

Програмні результати навчання (ПРН). Результати навчання (РН)*

- ПР02.** Визначати, аналізувати проблеми підприємницьких структур та інших галузей національної економіки, зокрема у водогосподарському комплексі, та розробляти заходи щодо їх вирішення.
- ПР04.** Застосовувати бізнес-комунікації для підтримки взаємодії з представниками різних професійних груп.
- ПР05.** Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією, виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва та торгівлі.
- ПР07.** Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва та торгівлі.
- ПР08.** Оцінювати продукцію, товари, послуги, а також процеси, що відбуваються в підприємницьких, торговельних структурах і робити відповідні висновки для прийняття управлінських рішень.
- ПР09.** Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної діяльності.
- ПР10.** Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних структур за умов невизначеності та ризиків.
- ПР22.** Володіння навичками оптимізації бізнес-процесів на підприємстві.

Структура та зміст освітнього компонента

Лекції 16 год		Практичні заняття 14 год	
Тема 1. ВСТУП ДО КУРСУ «УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ». МЕТА, ПРИНЦИПИ ТА ЕЛЕМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ			
Результати навчання ПР02, ПР09	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 0	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 22, 23	
Опис теми	Вступ до курсу «Управління витратами». Сутність процесу управління витратами. Концептуальні основи управління витратами. Функції управління витратами. Принципи управління витратами. Особливості управління витратами на підприємствах різних видів економічної діяльності		
Тема 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ "ВИТРАТИ – ОБСЯГ – ПРИБУТОК" ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИРОБНИЧО-МАРКЕТИНГОВИХ РІШЕНЬ			
Результати навчання ПР10, ПР22	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 18, 22, 23	
Опис теми	Теоретична сутність використання аналізу системи "витрати – обсяг – прибуток". Точка беззбитковості Норма маржинального прибутку, коефіцієнт маржинального прибутку. Запас міцності. Графік беззбитковості. Графік співвідношення прибутку та обсягу продажів. Операційний леверидж. Обмежувальний фактор, як основа складання бюджетів.		

Тема 3. СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ВИТРАТ

Результати навчання ПР08, ПР10	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 18, 22, 23
Опис теми	Собівартість продукції. Витрати на виробництво та продаж продукції. Маржинальний метод калькулювання собівартості (витрат). Метод повного поглинання (розподілу) витрат. Порівняння маржинального методу та методу повного поглинання (розподілу) витрат. Метод ABC (попроцесний метод калькулювання витрат). Переваги та недоліки методу ABC.	

Тема 4. НОРМАТИВНИЙ МЕТОД КАЛЬКУЛЮВАННЯ ВИТРАТ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Результати навчання ПР02, ПР08, ПР09	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 18, 22, 23
Опис теми	Нормативна собівартість: переваги, відхилення, недоліки. Критика нормативного методу калькулювання витрат. Інтерпретація відхилень. Відхилення за структурою, за випуском при заданих витратах. Відхилення планування та операційні відхилення.	

Тема 5. МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА БЮДЖЕТУВАННЯ.

Результати навчання ПР02, ПР08,	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 1, 2, 6, 8, 9, 15, 18,20, 22, 23
Опис теми	Мета бюджетування. Фіксовані бюджети. Гнучкі бюджети. Бюджет за результатами. Бюджетування з нуля (ZBV). Попроцесне бюджетування (ABV). Прогнозування: мінімаксий метод оцінки. Прогнозування : лінійна регресія. Прогнозування: аналіз часового ряду.	

Тема 6. РОЗВИТОК ЕЛЕМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Результати навчання ПР02, ПР04, ПР22	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 1	Література: 2, 6, 8, 9, 15, 18, 22, 23
Опис теми	Метод «точно в термін» (Just in time (JIT)). Недоліки та вимоги методу JIT. Загальне управління якістю (TQM). Підхід TQM. Планування потреби в матеріалах (MRM1). Планування виробничих ресурсів (MRM2). Система управління підприємством (ERP). Переваги MRM та ERP. Врахування пропускної здатності (Throughput accounting. TA). Основні показники TA. Облік з оберненим віднесенням витрат.	

Тема 7. СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

Результати навчання ПР02, ПР04, ПР05, ПР07,	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 1	Література: 2, 4, 10, 17, 18, 19, 21
Опис теми	Управлінський облік. Сучасні моделі управлінського обліку. Етапи побудови управлінського обліку на підприємстві. Управлінський облік і економічний аналіз. Стратегічний управлінський облік. Завдання цілей і визначення показників функціонування.	
Тема 8. КОНТРОЛІНГ ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ		
Результати навчання ПР05, ПР10	Кількість годин: лекції – 2, практ. - 2	Література: 2, 5, 11, 13, 14, 16, 18
Опис теми	Сутність та функції фінансового контролінгу. Система раннього попередження та реагування: основні завдання та порядок організації. Методи фінансового контролінгу	

Форми та методи навчання
Лекції, презентації, обговорення, ситуаційні дослідження
Інструменти, обладнання, програмне забезпечення
Мультимедіа, проекційна апаратура, інформаційно-комунікаційні системи, програмне забезпечення
Порядок оцінювання програмних результатів навчання/результатів навчання
<p>Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів є такі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – виконання всіх видів навчальної роботи, передбачені си́лабусом навчальної дисципліни; – глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в рекомендованих літературних джерелах; – характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); – вміння застосовувати теоретичні положення під час розв’язання практичних задач; – вміння аналізувати достовірність одержаних результатів. <p>За вчасне та якісне виконання завдань для самостійної роботи та опанування курсу, студент отримує такі обов’язкові бали:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 60 балів поточне оцінювання; - 20 балів – модуль 1; - 20 балів – модуль 2. <p>Усього 100 балів.</p> <p>Детальний розподіл балів за курсом розміщено у навчальній платформі Moodle</p> <p>Здобувачі можуть отримати додаткові бали за: виступ з доповіддю на студентській науковій конференції; участь у науковому конкурсі; публікацію тез доповіді; публікацію наукової статті.</p> <p>Модульний контроль_проходитиме у формі тестування.</p>

Рекомендована література (основна, допоміжна)

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/10970/1/82.pdf>
2. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посіб. Київ:ЦНЛ, 2006. 440 с.
3. Турило А.М., Кравчук Ю.Б., Турило А.А. Управління витратами підприємства: навч. посіб.-Київ:ЦНЛ, 2006. 120 с.

Допоміжна

4. Васьківська К.В, Сич О.А. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с. URL: <http://surl.li/tyvdp>
5. Вяткін П.С. Управління витратами виробництва в системі контролінгу підприємства. URL: <http://surl.li/tyvfn>
6. Давидович І.Є. Управління витратами: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 320 с. URL: <http://surl.li/tyvgi>
7. Довгунь О.С. Трендові аспекти управління витратами та контролінгу на підприємствах. URL: <http://surl.li/tyvhe>
8. Захарченко Л.А., Яцкевич І.В. Управління витратами: навчальний посібник з практичних занять для студентів вищих навчальних закладів. Одеса: ВМВ, 2011. 240 с. URL: <http://www.dit.edukit.zp.ua/Files/downloads/82.pdf>
9. Кірдіна О.Г., Мірошниченко Ю.В. Поєднання різних підходів до управління витратами на залізничному транспорті. *Академічний огляд. Науковий журнал*. 2012. № 2 (37). URL: <http://surl.li/tyvhx>
10. Костецька Н.І. Стратегічне управління витратами як засіб забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Інноваційна економіка*. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. 2012. №5 (31). URL: <http://surl.li/tyvip>
11. Лозовицький Д.С. Контролінг. Навчальний посібник. Львів: Видавництво ЛьвДУВС, 2012. 310 с URL: <http://surl.li/tyvjf>
12. Панков В.А., Єлецьких С.Я., Михайличенко Н.М. Контролінг і бюджетування фінансово-господарської діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: 2007, 2007. 112 с.
13. Паскалова А.Г. Фінансовий контролінг в управлінні витратами підприємств. URL: <http://surl.li/tyvju>
14. Попович Л.В. Контролінг в управлінні витратами. URL: http://vlp.com.ua/files/83_1.pdf
15. Пустова І.В. Методи управління витратами в сучасних умовах: ефективність застосування, переваги та недоліки. *Інвестиції : практика та досвід*. 2013. №11. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2013/12.pdf
16. Сабліна Н.В. Контролінг управління витратами і його роль в ухваленні фінансових рішень. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/57758/1/183-187.pdf> ,

17. Сахно Л.А. Еволюція управлінського обліку: від обліку витрат виробництва до стратегічного управління.
18. Семеняка Я.В., Борисюк І.О. Формування системи управління витратами підприємства. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2017. №6.
19. Скрипник М.Є. Організація стратегічного обліку в умовах інноваційної діяльності. *Економіка і суспільство*. 2016. Випуск # 3. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/3_ukr/93.pdf
20. Стахів О.А., Адамчук Т.Л. Економічне управління суб'єктами туристичного підприємництва. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економічні науки». 2021. №2 (94). С. 212-222. URL: <http://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/ve2202119>
21. Стратегічний управлінський облік. URL: <http://surl.li/tyvxf>
22. Сборник задач и решений СИМА. Управление эффективностью операций Р1. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/PFZ00089>
23. Чорна М.В., Смірнова П.В., Бугріменко Р.М. Управління витратами : навч. посіб. Київ: КТЕП. 2017. 166 с. URL: <http://surl.li/tyvvc>

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
3. Державна податкова служба України. URL: <http://www.sta.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Світового банку URL: data.worldbank.org
5. Офіційний сайт НБУ URL: <https://bank.gov.ua/>
6. Господарський кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

Поєднання навчання та досліджень* (за потреби)

Здобувачі мають можливість додатково отримати бали за виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру, а також можуть бути долучені до написання та опублікування наукових статей з тематики навчальної дисципліни, участі в науково-практичних конференціях економічного спрямування. Додаткові бали здобувачам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

В освітньому процесі використовуються наукові досягнення викладача курсу, що опубліковані у наукових працях ([HTTP://WIKI.NUWM.EDU.UA/](http://wiki.nuwm.edu.ua/))

ПОЛІТИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)

Формування компетентностей із дисципліни «Спецкурс за вибором: Управління витратами» сприяє набуттю таких соціальних навичок, як здатність до комунікації, публічних виступів, системного і структурного мислення, відповідальності, оцінки ризиків та командної роботи, до комплексного вирішення проблеми, економічної компетентності тощо.

Дедлайни та перескладання

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно «Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право здобувача на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/>

Неформальна та інформальна освіта (за потреби)

Здобувачі мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно відповідного положення <http://nuwm.edu.ua/sp/neformalna-osvita>.

Здобувачі можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опанувати матеріал для перезарахування результатів навчання. При цьому важливо, щоб знання та навички, що формуються під час проходження певного онлайн-курсу чи його частин, мали зв'язок з очікуваними навчальними результатами даної дисципліни/освітньої програми та перевірялись в підсумковому оцінюванні.

Правила академічної доброчесності

За списування під час проведення модульного контролю чи підсумкового контролю, здобувач позбавляється подальшого права здавати матеріал і у нього виникає академічна заборгованість.

За списування під час виконання окремих завдань, здобувачу знижується оцінка у відповідності до ступеня порушення академічної доброчесності.

Документи стосовно академічної доброчесності (про плагіат, порядок здачі курсових робіт, кодекс честі студентів, документи Національного агентства стосовно доброчесності) наведені на сторінці ЯКІСТЬ ОСВІТИ сайту НУВГП - <http://nuwm.edu.ua/sp/akademichna-dobrochesnisti>

Вимоги до відвідування

Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Студент має право оформити індивідуальний графік навчання згідно відповідного положення [HTTP://EP3.NUWM.EDU.UA/6226/](http://ep3.nuwm.edu.ua/6226/).

При об'єктивних причинах пропуску занять, студенти можуть самостійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE [HTTPS://EXAM.NUWM.EDU.UA](https://exam.nuwm.edu.ua). Здобувачі можуть на заняттях використовувати мобільні телефони та ноутбуки.

Лектор, к.е.н., доцент

Стахів О.А.

Автор
Доцент кафедри економіки підприємства
і міжнародного бізнесу

Ольга СТАХІВ

Затверджено

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

Валерій СОРОКА

документ підписаний КЕП
Номер документа СИЛ №685
Підписувач Сорока Валерій Степанович
Підписувач (дані КЕП):
Сертифікат 58E2D9E7F900307B04000000807E2D0054327D00